

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شکوفایی شهری

مؤلفان:

دکتر سعید ملکی

(دانشیار دانشگاه شهید چمران اهواز)

مسعود مایلو جویباری

(دانشگاه شهید چمران اهواز)

سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

۱۳۹۵

سرشناسه	: ملکی، سعید ۱۳۵۴.
عنوان و نام پدیدآور	: شکوفایی شهری / سعید ملکی، مسعود مدانلو جویباری.
مشخصات نشر	: تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۲-۹۶۲-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: شهرسازی City planning
موضوع	: عمران شهری Community development, Urban
موضوع	: شهرها و شهرستان‌ها - توسعه Cites and towns- Growth
شناسه افزود	: مدانلو، جویباری، مسعود، ۱۳۶۳.
شناسه افزوده	: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۰ HT ۱۶۶۱
رده‌بندی دیویی	: ۳۰۷.۱۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۳۸۱۶۳

شکوفایی شهری

مولفان: سعید ملکی - مسعود مدانلو جویباری

ناشر: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

چاپ: اول ۱۳۹۵

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۳۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۲-۹۶۲-۲

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است و کسر کپی، تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه نماید مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سازمان انتشارات

نشانی سازمان انتشارات: تهران- خیابان انقلاب اسلامی- خیابان فخررازی- خیابان شهدای ژاندارمری- پلاک ۷۲، تلفن: ۶۶۹۵۲۹۴۸

مرکز پخش:

خیابان انقلاب - بین فلسطین و چهارراه ولیعصر - جنب مؤسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران- تلفن: ۶۶۲۸۷۶۲۵

پایگاه اطلاع‌رسانی: www.isba.ir | پست الکترونیکی: info@isba.ir | فروشگاه اینترنتی: www.jdbook.ir

فهرست

صفحه

عنوان

۹	پیشگفتار
۱۱	بخش اول: شکوفایی و تحلیل روند شهری
۱۳	فصل اول: مفهوم سامان شکوفایی شهری
۱۳	تعاریف شهر
۱۴	تعاریف شکوفایی
۱۵	شکوفایی: یک نگرانی نامعلوم در میان بحران‌ها؟
۱۶	بحران‌ها، شهرها و شکوفایی
۱۶	شهرها: بحران و درمانی برای بحران‌های شهری
۱۷	دوباره‌اندیشی شکوفایی شهری
۱۹	چرخه‌ی شکوفایی شهری
۲۱	اندازه‌گیری شکوفایی: مبادرت، شکست و پیشرفت
۲۳	منابع
۲۵	فصل دوم: شهر و روندهای منطقه‌ای
۲۵	تغییرات شهری در کشورهای توسعه‌یافته
۲۵	کاهش رشد جمعیت و شکوفایی شهرها
۲۶	تغییرات شهری در کشورهای در حال توسعه
۲۶	شکوفایی و بیکربندی شهری / منطقه‌ای جدید
۲۷	شاخص‌های شکوفایی شهری
۳۰	منابع
۳۱	بخش دوم: شکوفایی شهرها
۳۳	فصل اول: سودمندی و شکوفایی شهرها
۳۵	شاخص‌های رفاه اقتصادی

۳۸.....	بالا بردن شهرگرایی و افزایش سودمندی.....
۳۹.....	عوامل‌های مؤثر بر سودمندی شهر.....
۴۳.....	چگونه سودمندی را افزایش دهیم؟.....
۴۴.....	منابع.....
۴۷.....	فصل دوم: زیرساخت شهری: اساس شکوفایی.....
۴۷.....	روندها و زیرساخت شهری موقتی: متغیرهای منطقه‌ای مهم.....
۴۹.....	روندها در زیرساخت شهری.....
۵۰.....	همسای و پیشرفت مشخص در زیرساخت شهرهای آسیایی.....
۵۱.....	تکنولوژی‌های ارتباطی و اطلاعاتی (ICT) و شکوفایی شهرها.....
۵۹.....	منابع.....
۶۱.....	فصل سوم: کیفیت زندگی و شکوفایی شهری.....
۶۲.....	بررسی تعاریف و مفهوم کیفیت زندگی.....
۶۸.....	ابعاد مختلف کیفیت زندگی: ترکیب همهی ابعاد شکوفایی.....
۷۱.....	معیارها، شاخص‌ها و متغیرهای سنجش کیفیت زندگی.....
۷۳.....	بحث پیرامون کیفیت زندگی به آواز ستاورد فرعی.....
۷۴.....	کیفیت زندگی: میله چرخها و مرکز فعالیت از چرخ شکوفایی.....
۷۶.....	کیفیت زندگی: تنوعی از پاسخهای محلی.....
۷۷.....	کیفیت زندگی، شهرهای جهانی و عدالت اجتماعی.....
۸۰.....	منابع.....
۸۳.....	فصل چهارم: تساوی حقوق و شکوفایی شهرها.....
۸۳.....	عدالت اجتماعی.....
۸۵.....	تاریخچه‌ی مفهومی عدالت اجتماعی.....
۸۷.....	عدالت اجتماعی و شهر.....
۸۸.....	مشارکت اجتماعی.....
۹۲.....	ثروت نابرابر شهرها: افزایش شکاف درآمدی.....
۹۳.....	نبود درآمد کافی در شهرهای جهان: به عنوان یک نگاه.....
۹۳.....	تساوی حقوق به همراه تأثیرات چندگانه می‌آید.....
۹۳.....	تقسیمات فضایی و تشدید نابرابری.....
۹۴.....	نابرابری شهری.....

۹۵	پیوند سرمایه و شکوفایی (تساوی حقوق و شکوفایی).....
۹۵	پروراندن شمول اجتماعی.....
۹۶	در دسترس گذاشتن تساوی حقوق بر ضوابط توسعه.....
۹۷	فرآیندسازی ضوابط تساوی حقوق.....
۹۸	منابع.....
۱۰۱	فصل پنجم: پایداری محیطی و شکوفایی شهرها.....
۱۰۴	مدل شهرهای خوداتکا.....
۱۰۵	مجتمع‌های شهری.....
۱۰۶	شهرهای وابستگی خارجی.....
۱۰۶	شهرهای دارای حجم مناسب.....
۱۰۷	شهر پایدار.....
۱۰۸	بنیادهای شهر پایدار.....
۱۰۹	مفهوم توسعه.....
۱۱۰	توسعه از دیدگاه جغرافیا.....
۱۱۱	مفهوم پایداری.....
۱۱۲	مفهوم توسعه‌ی پایدار.....
۱۱۴	اصول توسعه‌ی پایدار.....
۱۱۵	ابعاد توسعه‌ی پایدار.....
۱۱۸	توسعه‌ی پایدار شهری.....
۱۲۰	ملاحظات کلی در برنامه‌ریزی برای توسعه‌ی شهری پایدار.....
۱۲۳	شاخص‌های توسعه‌ی پایدار شهری.....
۱۲۶	اهداف چندگانه توسعه‌ی پایدار شهری.....
۱۲۹	مشکلات شهرنشینی در ارتباط با توسعه‌ی پایدار شهری.....
۱۲۹	پایداری محیطی در شهرها.....
۱۳۳	پایداری محیطی: یک فعل و انفعال برای شکوفایی شهری.....
۱۳۷	منابع.....
۱۴۳	بخش سوم: سیاست‌ها برای شهرهای شکوفا.....
۱۴۵	فصل اول: از مزیت تطبیقی به شکوفایی شهری.....
۱۴۸	عامل‌های به وجودآورنده‌ی محیط زمینه‌ساز و مؤثر برای شکوفایی شهرها.....

۱۵۴.....	موانع شکوفایی شهری
۱۶۰.....	منابع
۱۶۱.....	فصل دوم: نوآوری برای پشتیبانی گذار و تحول به شهر قرن ۲۱
۱۶۲.....	اندازه‌گیری نوآوری و خلاقیت
۱۶۳.....	عوامل عدم نوآوری شهری
۱۶۷.....	شکوفایی شهری از طریق برنامه‌ریزی و طراحی
۱۶۹.....	برنامه‌ریزی شهری به عنوان وضعیت جدید در چرخه شکوفایی
۱۷۰.....	آگاه، خیابانی در مقابل شکوفایی با قدرت بنزینی
۱۷۱.....	گسترش شکوفایی: چشم‌انداز شهر در حال تغییر
۱۷۲.....	اجرای مدل‌های پایدار
۱۷۶.....	قوانین قدرت: بخشیدن به مؤسسات برای شکوفایی شهری
۱۷۹.....	اساس قانون: مؤسسات شهری قرن بیستم
۱۸۴.....	منابع
۱۸۷.....	منابع
۲۰۳.....	شاخص‌های آماری

فهرست تصاویر

صفحه	عنوان
۱۷.....	تصویر ۱- ترافیک سنگین در یکی از بلوارهای پکن
۳۹.....	تصویر ۲: بزرگترین کارخانه تولیدی دوربین نظارتی CCTV در چین
۴۳.....	تصویر ۳: چین، از طریق مرکز تجاری شانگهای لنگرگاهی روی رودخانه وانگ چو
۴۸.....	تصویر ۴: لاگوس نیجریه: دسترسی مردم به آب جهت حمام
۵۱.....	تصویر ۵: کوریتیا برزیل: ایستگاه اتوبوس لوله‌ای شکل و صیقل داده شده
۶۹.....	تصویر ۶: دسترسی، پایداری محیطی و سلامتی: دوجرخه‌سواری روی خطوط اختصاصی
۷۹.....	تصویر ۷: کافی اینترنت: ارتباطات از راه دور و علامت دکان‌های ارتباطات
۹۴.....	تصویر ۸: کیمرا ناپروبی، نگاه کردن به بیرون، دست یافتن به تحصیلات خوب
۹۶.....	تصویر ۹: مدلین کلمبیا: بچه‌ها از تحصیلات در مدرسه ابتدایی لذت می‌برند

- تصویر ۱۰: روی هم‌گذاری قاب خورشیدی در کارخانه‌ی سانتچ در وکسی چین..... ۱۳۰
- تصویر ۱۱: توربین‌های بادی نواحی جنوبی هند، جهت تولید برق..... ۱۳۴
- تصویر ۱۲: داکا بنگلادش: زن‌ها در حال جمع‌آوری بطری‌های پلاستیکی..... ۱۳۵
- تصویر ۱۳: رؤیای شکوفایی: پنت هاوس در بولیوی..... ۱۴۸
- تصویر ۱۴: ایالت کرالا هند: امنیت غذا، دسترسی به غذای سالم و بی‌خطر..... ۱۵۳
- تصویر ۱۵: بمبئی، هند: سکونتگاه‌های غیر رسمی..... ۱۵۷
- تصویر ۱۶: پل عابر پیاده (قسمتی از نرده‌کشی باریک برای یک قطعه) در کیپ تاون..... ۱۶۷
- تصویر ۱۷: لندن، انگلستان: پارک المپیک استرافورد (2012)..... ۱۷۵
- تصویر ۱۸: بنگال: راهی که علامت‌گذاری شده برای ورود به "شهرالکترونیکی"..... ۱۷۹
- تصویر ۱۹: پل پیاده‌رو در شهر مدرن شنزن چین..... ۱۸۳

فهرست اشکال

صفحه

تصویر

- شکل ۱: چرخه‌ی شکوفایی شهری..... ۲۰
- شکل ۲: شاخص‌های شکوفایی شهری..... ۲۹
- شکل ۳: فعالیت‌ها، تحویل‌دهندگان، ذی‌نفعان برنامه‌ریز شهری..... ۵۴
- شکل ۴: الگوی جامعه‌ی فراساختاری در شهرها..... ۵۸
- شکل ۵: کیفیت زندگی تعامل بین نیازهای انسانی و ادراک ذهنی..... ۶۷
- شکل ۶: ابعاد کیفیت زندگی..... ۷۰
- شکل ۷: ابعاد مختلف کیفیت زندگی و شاخص‌های آن..... ۷۰
- شکل ۸: ابعاد اصلی کیفیت زندگی از نظر موسر..... ۷۱
- شکل ۹: اجزای کیفیت زندگی..... ۷۳
- شکل ۱۰: عناصر و روابط لازم برای توسعه‌ی پایدار..... ۱۱۳
- شکل ۱۱: حلقه‌های تعامل ابعاد پایداری در توسعه‌ی پایدار..... ۱۱۶

فهرست جداول

صفحه

عنوان

۱۹.....	جدول ۱: تعریف یک شهر شکوفا.....
۳۷.....	جدول ۲: متغیرهای موجود در هر یک از شاخص‌ها.....
۴۰.....	جدول ۳: عامل‌های خارجی اندازه‌گیری سودمندی شهر.....
۴۱.....	جدول ۴: وامل (درونی) خاص شهری برای اندازه‌گیری سودمندی شهر.....
۵۳.....	جدول ۵: مشتق عامل از نظر اتحادیه‌ی اسکان بشر سازمان ملل برای شناسایی توزیع خاص.....
۶۴.....	جدول ۶: حوزه‌های مختلف بکارگیری مفهوم کیفیت زندگی بر اساس مطالعه‌ی فرانس.....
۶۶.....	جدول ۷: تعاریف مفاهیم مختلف کیفیت زندگی.....
۱۱۷.....	جدول ۸: ابعاد پایدار در توسعه پایدار.....
۱۷۷.....	جدول ۹: برنامه‌ریزی و طراحی شهر و شکوفایی شهری.....
۲۰۳.....	جدول ۱۰: شاخص‌های شکوفایی و کیفیت شهر.....
۲۰۵.....	جدول ۱۱: نسبت جمعیت شهری ساکن در زائنه‌ها و حاشیه‌نشین.....
۲۱۶.....	جدول ۱۲: جمعیت شهری، نسبت جمعیت شهر ساکن در منطقه و نسبت جمعیت.....
۲۱۶.....	جدول ۱۲-۲: نسبت جمعیت شهرنشین در منطقه طی سال‌های مختلف (درصد).....
۲۱۷.....	جدول ۱۲-۳: جمعیت زائنه‌نشین شهری در منطقه بین سال‌های مختلف (هزار نفر).....
۲۱۷.....	جدول ۱۲-۴: نسبت جمعیت شهرنشین ساکن در زائنه‌ها در منطقه بین سال‌های مختلف.....
۲۱۸.....	جدول ۱۳: جمعیت شهر و نرخ رشد جمعیت شهری با تراکم ۷۵۰۰۰ نفر ساکنان.....
۲۴۲.....	جدول ۱۴: پیش‌بینی جمعیت شهری و شهرنشین کشورها در افق سال ۲۰۱۰.....

پیشگفتار

شهرها محلی هستند که بشر رضایت خود را از نیازها و کالاهای ضروری بدست می‌آورد. مفهوم شکوفایی؛ موفقیت، سلامت، پیشرفت و خوب‌زیستن را توصیف می‌کند. در هر جایگاه و مقام شهری این سؤال کلیدی ظهور پیدا خواهد کرد که وضعیت‌های اساسی و ضروری کدام هستند؟ امان‌هایی که برای شهر ضروری است به منظور توصیف پیشرفت مناطق شهری به عنوان شکوفایی کدام هستند؟ و یا برای خوب‌زیستن جمعیت؟ یا نتایج شهر شکوفا و یا آشکارسازی آن چه هستند؟

شکوفایی همان‌طور که توسط اتحادیه‌ی اسکان بشر سازمان ملل متحد تعریف شده است یک بنای اجتماعی است که فعالیت‌های بشر را جامه‌ی عمل و وضعیت‌های قابل مشاهده در شهر را جایی که بصورت بزرگ یا حتی کوچک مکرر یافته، به طور مکرر می‌سنجد.

به طور کلی شهر شکوفا، شهری است که تولید و اقتصاد، زیربنا و زیرساخت، کیفیت زندگی، در بردارنده‌ی سرمایه‌ی اجتماعی، تساوی و توزیع و باره‌ی سودها و پایداری محیطی را تأمین کند. شکوفایی به صورت توسعه‌ی متوازن می‌باشد که یک ویژگی قاطع در پنج دسته‌ی اصلی عملکردهای شهری قرار گرفته است. هیچ یک از آنها نباید برای دیگری چیره شود و همه باید مساوی روی مسیر شکوفایی هدایت شود.

شاخص شکوفایی شهری مسئله‌ای چند وجهی و با اهمیت‌های مختلف است، در واقع تمامی موضوعات مورد توجه و مرتبط برای بررسی و نیل به توسعه‌ی پایدار دارای مراتب و پیچیدگی‌هایی است. درک این پیچیدگی‌ها، پارامترهای دسترسی، ارزش‌گذاری و اندازه‌گیری دارای اهمیت است. این معضل مهمی است که همواره مورد توجه جامعه‌ی بشری بوده است. بررسی‌ها و تجربیات بیشتر، آموزه‌های جدیدی در برداشته که برای رسیدن به موفقیت‌های مورد نظر ما را یاری می‌دهند.

این کتاب در قالب سه بخش و ده فصل تهیه و تنظیم شده است. بخش اول؛ شکوفایی و تحلیل روند شهری که در این بخش به مفاهیم شکوفایی شهری و شهر و روندهای منطقه‌ای پرداخته است. در بخش دوم؛ به سودمندی و شکوفایی شهرها، زیرساخت‌های شهری، کیفیت زندگی و تساوی حقوق و شکوفایی شهرها و پایداری محیطی و شکوفایی شهرها در شهرهای مختلف جهان مورد بحث قرار گرفته است. در نهایت در بخش سوم؛ سیاست‌های شکوفایی شهرها مورد مطالعه

قرار گرفته است. هم چنین در این بخش از مزیت تطبیقی به شکوفایی شهری و نوآوری برای پشتیبانی گذار و تحول به شهر قرن ۲۱ پرداخته شده است. این کتاب می‌تواند مورد استفاده محققان و دانشجویان رشته‌های جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، محیط‌زیست، معماری، شهرسازی و سایر رشته‌های مرتبط قرار گیرد.

مۇلغان